

## **The Relationship between Audit Committee Characteristics and the Comparability of Financial Statements with Emphasis on the Role of Institutional Shareholder Ownership**

### **Abstract**

Separation of management from ownership has made the issue of monitoring the performance of managers a major concern for investors. In a centralized ownership, major shareholders tend to have constant oversight of the company's managers in order to both increase the value of the company and overcome agency problems. The purpose of this study was to investigate the relationship between audit committee characteristics and comparability of financial statements with emphasis on the role of institutional shareholder ownership for ۱۲۱ listed companies in Tehran Stock Exchange during ۲۰۱۲-۲۰۱۹. The present study is an applied research and since it seeks to find a multi-variable relationship, it is a correlation type and its methodology is a post-event type. To measure the comparability of financial statements from the Di Franco et al. (۲۰۱۱) model, measure the audit committee characteristics in accordance with the measurement provided by Andrew et al. (۲۰۱۸), and measure the institutional shareholder ownership of the model presented by Olainika et al. (۲۰۱۷) was used. To test the hypotheses according to the hypotheses raised and the operational definition of independent and dependent variables, the hypotheses test (significant test of correlation of independent variables with dependent) were used multiple correlation and regression tests and tests to test their assumptions. The results showed that the financial expertise of the Audit Committee Chairman and the financial expertise of the Audit Committee members were positively and significantly related to the comparability of financial statements. Also, ownership of institutional shareholders has a positive and significant effect on the relationship between the financial expertise of audit committee members and the financial expertise of the audit committee chairman with the ability to compare financial statements.

**Conclusion:** Based on the results obtained by the Audit Committee, it improves the comparability of financial statements. On the other hand, the existence of institutional shareholder ownership leads to the superiority of comparability of financial statements.

**Keywords:** Audit Committee Characteristics, Audit Committee Members' Financial Proficiency, Audit Committee Chief Financial Officer, Comparability of Financial Statements, Institutional Shareholder Ownership

# ارتباط بین ویژگی های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی با تاکید بر نقش مالکیت سهامداران نهادی

## چکیده

جدایی مدیریت از مالکیت بحث نظارت بر عملکرد مدیران را به دغدغه های مهم برای سرمایه گذاران تبدیل کرده است. در یک مالکیت متمرکز سهامداران عمده تمایل دارند نظارت مستمری بر مدیران شرکت داشته باشند تا بدین طریق هم باعث افزایش ارزش شرکت شده و هم بر مشکلات نمایندگی فایده آیند. این پژوهش با هدف ارتباط بین ویژگی های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی با تاکید بر نقش مالکیت سهامداران نهادی برای ۱۲۱ شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران در بازه زمانی ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۸ انجام شده است. پژوهش حاضر از نوع تحقیقات کاربردی بوده و از آن جا که به دنبال یافتن ارتباط چند متغیر می باشد، از نوع همبستگی و روش شناسی آن از نوع پس رویدادی است. برای اندازه گیری متغیر قابلیت مقایسه صورت های مالی از الگوی دی فرانکو و همکاران (۲۰۱۱)، اندازه گیری ویژگی های کمیته حسابرسی مطابق با سنجش ارائه شده توسط اندریو و همکاران (۲۰۱۸) و اندازه گیری مالکیت سهامداران نهادی از الگوی ارائه شده توسط اولاینکا و همکاران (۲۰۱۷) استفاده شد. به منظور اجرای آزمون فرضیه ها با توجه به فرضیه های مطرح شده و تعریف عملیاتی متغیرهای مستقل و وابسته آزمون فرضیه ها (آزمون معنادار ارتباط متغیرهای مستقل با وابسته) از آزمون های همبستگی و رگرسیون چند گانه و آزمون های مربوط به بررسی مفروضات آن ها استفاده شد. نتایج نشان داد تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی و تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با قابلیت مقایسه صورت های مالی ارتباط مثبت و معنا دار دارد. همچنین مالکیت سهامداران نهادی بر ارتباط بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی با قابلیت مقایسه صورت های مالی تاثیر مثبت و معنا دار دارد. بر اساس نتایج، کمیته حسابرسی موجب بهبود قابلیت مقایسه صورت های مالی می شود. از طرفی وجود مالکیت سهامداران نهادی به تقویت قابلیت مقایسه صورتهای مالی منجر می شود.

**واژگان کلیدی:** تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی، تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی، قابلیت مقایسه صورت های مالی، مالکیت سهامداران نهادی، ویژگی های کمیته حسابرسی.

## مقدمه

مالکیت نهادی شرط لازم برای حصول اطمینان و حفظ اطمینان ذینفعان از کیفیت افشای اطلاعات مالی بوده و می تواند در نظارت بر سهام یک شرکت با حضور سرمایه گذاران بزرگ نهادی، از طریق افزایش فعالیت های نظارتی این سرمایه گذاران، نگرش مدیریت را تحت تاثیر قرار می دهد. سرمایه گذاران نهادی نسبت به سازمان هایی که دارای شیوه های مدیریت صحیح شرکت هستند، حساس بوده و می توانند افشای گزارشگری مالی را تحت تاثیر قرار دهند که به نوبه خود تاثیر مثبتی بر اعتماد سهامداران دارد (اولایینکا<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۱۷). جدایی مدیریت از مالکیت بحث نظارت بر عملکرد مدیران را به دغدغه های مهم برای سرمایه گذاران تبدیل کرده است. در مالکیت متمرکز، سهامداران عمده تمایل دارند نظارت مستمری بر مدیران شرکت داشته باشند تا بدین طریق هم باعث افزایش ارزش شرکت شده و هم بر مشکلات نمایندگی فایز آیند. در واقع هر اندازه سهم یک سهامدار از شرکت کمتر باشد منافع حاصل از نظارت بر رفتار مدیر کمتر خواهد بود (شیروانی و سروش یار، ۱۳۹۸). هاشیم<sup>۲</sup> (۲۰۰۸) ساختار مالکیت را به عنوان نسبت سهام متعلق به سهامداران عمده شرکت به تعداد کل سهام صادر شده بیان می کند. علی<sup>۳</sup> و همکاران (۲۰۱۴) اظهار داشتند که سرمایه گذاران نهادی نسبت به کل سهام قابل توجه در سازمان دارای منافع اصلی کنترل هستند؛ چرا که تجربه های حرفه ای بالایی دارند و قدرت نفوذ آنها می تواند کیفیت افشای مالی را تضعیف کنند. از طرفی رسوایی های اخیر شرکت های بزرگ مانند انرون و وردکام موجب نگرانی عمومی در پیمارچگی اطلاعات منتشر شده در بازار سرمایه و عملکرد اخلاقی در فرایند گزارشگری مالی شده است. برای رفع این نگرانی ها قوانین جدیدی ایجاد شد که موجب تغییرات گسترده ای در نیازهای حاکمیت شرکتی و بهبود گزارشگری مالی شده است. کمیته حسابرسی به عنوان یکی از کمیته های فرعی از هیئت مدیره و جزئی ضروری از ساختار اثربخش کنترل داخلی شرکت به حساب آمده و وظیفه با اهمیتی از طرف سهامداران جهت نظارت بر فرایند گزارشگری مالی و حسابرسی داخلی و نیز حسابرسی مستقل دارد (فخاری و همکاران، ۱۳۹۴). کمیته های حسابرسی تاثیر مهمی بر کیفیت گزارشگری مالی دارند. کمیته حسابرسی با ایجاد ارتباط بین حسابرس خارجی و مدیریت، عدم تقارن اطلاعات بین دو طرف را تسهیل می کند و پروسه نظارت و تصمیم گیری های مربوط به افشای مالی را تسهیل می کند. به طور معمول، ادبیات نشان می دهد که وجود یک کمیته حسابرسی که با کیفیت بالای گزارش مالی همراه است، توسط اطلاعات مالی قابل اطمینان ارزیابی می شود. به به طور کلی ادبیات نشان می دهد که کیفیت گزارشگری مالی در زمانی که اعضای کمیته حسابرسی دارای تخصص فنی و حسابداری هستند، کیفیت بیشتری داشته باشد (برایان<sup>۴</sup> و همکاران، ۲۰۱۳). کمیته حسابرسی به عنوان کمیته فرعی هیأت مدیره شناخته می شود که از طرفی مسئول ایجاد استراتژی های مناسب برای بهبود سلامت مالی شرکت است و از طرفی وظیفه دارد درباره فعالیت های خود به هیأت مدیره پاسخگو باشد. لذا اگر کمیته حسابرسی تصویر مطلوبی از صورت های مالی در برابر اعضای هیأت مدیره و مدیر عامل ارائه کند، جایگاه بهتری برای اتخاذ استراتژی های موثر بر جهت افزایش ارزش سهامداران شرکت خواهد داشت (باردوج و راثو<sup>۵</sup>، ۲۰۱۵). ویژگی های گروههای تجاری و کنترل سهامداران با حداقل حقوق بازنشستگی سبب ایجاد مشکلاتی بین سهامداران و سهامداران اقلیت می شود. سوم اینکه صنایع فعالیت های گوناگونی را انجام می دهد تا از طریق کاهش هزینه های معامله از مزایای اقتصادی بهره مند شوند (لی<sup>۶</sup>، ۲۰۱۶). ویژگی های کمیته حسابرسی ویژگی هایی هستند که اغلب مطالعات تجربی نیز بر آنها تمرکز داشته اند: شامل تخصص مالی، استقلال، تعداد جلسات و اندازه کمیته حسابرسی است. همچنین این ویژگی ها به صورت جداگانه و یا همراه دیگر ویژگی ها با اثربخشی کمیته حسابرسی در بهبود حاکمیت شرکتی، به ویژه در ارتباط با ارتقای

<sup>۱</sup> Olayinka

<sup>۲</sup> Hashim

<sup>۳</sup> Ali

<sup>۴</sup> Bryan

<sup>۵</sup> Bhardwaj & Rao

<sup>۶</sup> Li

کیفیت گزارشگری مالی مرتبط هستند (احمد و موهد<sup>۱</sup>، ۲۰۱۷). قابلیت مقایسه این امکان را برای استفاده کنندگان فراهم می‌آورد تا شباهت‌ها و تفاوت‌های عملکرد مالی شرکت‌ها را شناسایی کنند. لذا بدون وجود این اطلاعات قابل مقایسه نمی‌توان به اتخاذ تصمیم بهینه اقدام کرد. قابلیت مقایسه صورت‌های مالی هزینه کسب و پردازش اطلاعات را کاهش داده در نتیجه کمیت و کیفیت کلی اطلاعات در دسترس را افزایش می‌دهد. لذا می‌توان قابلیت مقایسه را بیشتر به اطلاعات مربوط به صنعت مرتبط دانست؛ زیرا در ارتباط با شرکت‌های فعال در یک صنعت تعریف می‌شود و از طرفی می‌تواند در مقایسه بهتر کلیه شرکت‌ها و کسب اطلاعات خاص شرکت، بیشتر به سرمایه‌گذاران کمک کند (مهرورزو مرفوع، ۱۳۹۵). هدف گزارشگری مالی عمومی، ارائه اطلاعات به کاربران است که آن‌ها را به ارزیابی، زمان بندی و عدم اطمینان جریان نقدی خالص آینده شرکت می‌کند. بدیهی است که این مقایسه پذیری، کاربران را قادر می‌سازد تا نتیجه گیری‌های دقیق‌تر در مورد همبستگی‌های اقتصادی و تفاوت‌های بین شرکت‌های قابل مقایسه را بدست آورند تا سرمایه‌گذاران بتوانند عملکرد شرکت را بهتر درک و ارزیابی کنند. موضوع کلی این است که مقایسه پذیری در اصل کاهش هزینه‌های پردازش اطلاعات، افزایش اطلاعات و افزایش کیفیت اطلاعات برای سرمایه‌گذاران است. چنانچه اطلاعات با کیفیت به فعالان بازار ارائه گردد، و شفافیت اطلاعاتی افزایش یابد، خود فعالان بازار میتوانند کارایی و اثربخشی عملیات و رعایت قوانین و مقررات را مورد نظارت و پیگیری قرار دهند. لذا کتبه حسابرسی به عنوان عامل تعیین کننده در روند گزارشگری مالی، موجب افزایش اعتبار صورت‌های مالی حسابرسی شده و متعاقباً کاهش نابرابری اطلاعات می‌شود از این رو موضوع مورد بررسی در این پژوهش ارتباط بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورتهای مالی با تاکید بر نقش مالکیت سهامداران نهادی می‌باشد.

## مبانی نظری پژوهش

عموماً این گونه تصور می‌شود که حضور سرمایه‌گذاران نهادی ممکن است به تغییر رفتار و رویه‌های شرکت منجر شود. این امر از فعالیت‌های نظارتی که این سرمایه‌گذاران انجام می‌دهند، نشات می‌گیرد. در شرکت‌هایی که درصد مالکیت نهادی کمتر است، مدیران تمایل زیادی به کاهش هزینه‌های تحقیق و توسعه و در نتیجه، بالا بردن سود به سطح قابل قبول در شرکت‌هایی که درصد مالکیت نهادی بالاتر است، دارند. از طرفی، فرضیه نظارت کارا بیان می‌کند که سرمایه‌گذاران نهادی به علت خیره بودن به راحتی و با هزینه کمتر نسبت به سایر سرمایه‌گذاران می‌توانند بر مدیریت نظارت کنند. در نهایت پیش‌بینی می‌شود که این نظارت باعث ایجاد رابطه مثبت بین درصد سرمایه‌گذاران نهادی و عملکرد شرکت شود. فرضیه تضاد منافع بیان می‌کند که با توجه به سایر روابط تجاری سودآور با شرکت، سرمایه‌گذاران نهادی به دادن رأی به مدیریت بر اساس سهام‌شان مجبور هستند (مرادی رامز و سهرابی، ۱۳۹۷). استدلال احتمالی به نفع مالکیت دولتی که به عملکرد قوی شرکت منجر می‌شود، این است که با نظارت فعال، هزینه‌های نمایندگی کاهش می‌یابد (قیصر<sup>۲</sup> و همکاران، ۲۰۱۷). جروگیون<sup>۳</sup> و همکاران (۲۰۱۴) ادعا می‌کنند که ساختار مالکیت نقش مهمی را در عملکرد شرکت ایفا می‌کند و بینش بهتری برای سیاست‌گذاران برای افزایش یک سیستم حاکمیت شرکتی فراهم می‌کند. امواج رسوایی‌های حسابداری موجب پیوند مالکیت نهادی میان سیاست‌گذاران، موسسات مالی و سرمایه‌گذاران شده است. (یوویوگ<sup>۴</sup> و همکاران، ۲۰۱۵). کیفیت حاکمیت شرکتی به حقوق و منافع ذینفعان مربوط بوده و اطلاعات لازم را به ذینفعان در کاهش نااطمینانی و کمک به تصمیم‌گیری اقتصادی و مالی ارائه می‌کند (نسار<sup>۵</sup> و همکاران، ۲۰۱۴). از سوی دیگر، آثار مثبت حاکمیت شرکت‌ها بر کیفیت گزارشگری مالی، کمیته حسابرسی و استقلال هیئت مدیره نیز تایید شده است. مطابق تئوری نمایندگی، تمرکز بیشتر مالکیت به درگیری بین سهامداران اکثریت و سهامداران اقلیت

<sup>۱</sup> Ahmad & Mohd

<sup>۲</sup> Kaiser

<sup>۳</sup> Grougiou

<sup>۴</sup> Uwuigbe

<sup>۵</sup> Nassar

منجر شده و به نوبه خود بر کیفیت گزارشگری مالی تأثیر می‌گذارد. افزون بر این، افزایش حقوق سهامداران اقلیت، به افزایش کیفیت گزارشگری مالی منجر خواهد شد (الصمدی<sup>۱</sup>، ۲۰۱۸). با توجه به نقش کمیته‌های حسابرسی در نظارت بر گزارش‌های مالی و انتخاب سیاست‌های حسابداری و اصول حسابداری، شرکت‌هایی که کمیته‌های حسابرسی دارند، اطلاعات مالی قابل اعتمادتری را ارائه می‌کنند. قابلیت مقایسه، یک جنبه منحصر به فرد از کیفیت گزارشگری مالی، متفاوت از ویژگی‌های کیفی دیگر مانند ارتباط، نمایندگی وفادار، به موقع و قابل درک بودن می‌باشد (اندریو<sup>۲</sup> و همکاران، ۲۰۱۸). لذا می‌توان کمیته حسابرسی را سازوکاری تلقی کرد که شرکت‌ها از آن به عنوان ابزاری برای اطمینان سرمایه‌گذاران از سلامت گزارشگری مالی به بازار استفاده کرده که در چارچوب نظریه علامت دهی ممکن است تبیین گردد (اکتورینا و وداری<sup>۳</sup>، ۲۰۱۵). کمیته حسابرسی دارای نقش کلیدی در نظارت و مشورت به مدیریت شرکت بوده و همین مسئله موجب شده تا شرکت‌ها نه تنها استفاده از کمیته حسابرسی را در نظر بگیرند، بلکه ویژگی‌هایی مثل تجربه و تخصص را نیز مورد توجه قرار دهند (زالاتا<sup>۴</sup> و همکاران، ۲۰۱۸). گوپتا<sup>۵</sup> و همکاران (۲۰۱۸) بیان می‌دارد مکانیزم‌های راهبری قوی یکی از عوامل مهم و تأثیرگذار بر هزینه سرمایه است. الشاعر<sup>۶</sup> و همکاران (۲۰۱۷) معتقدند کمیته حسابرسی نقش کلیدی در راهبری بنگاه است. در بدو امر، بعضی از شرکت‌ها به صورت داوطلبانه به تشکیل کمیته حسابرسی اقدام می‌کردند؛ اما در سال‌های اخیر نهادهای قانون‌گذار در بسیاری از کشورها بر تشکیل کمیته حسابرسی آن تأکید کرده‌اند. به عنوان یکی از مکانیزم‌های شرکتی داشتن اعضای با دانش مالی و حسابداری جهت نظارت بهتر و اثربخش‌تر ضروری است. بنابراین، وجود اعضای با تخصص مالی قابل توجه بهبود گزارشگری مالی و افشای بهتر اطلاعات را به دنبال دارد. مطالعات قبلی نشان داد مهارت و تجربه اعضای کمیته در زمینه گزارشگری مالی یک عامل کاملاً آشکار با اثربخشی کمیته حسابرسی است (سعادت‌مند و علوی، ۱۳۹۸). ایفای نقش مطلوب کمیته حسابرسی مستلزم ترکیب مناسب از ویژگی‌هایی است که اعضای این کمیته باید از آن برخوردار باشند. لذا انتظار می‌رود ترکیب ویژگی‌های کمیته حسابرسی به ارائه تصویر مطلوب و ظفاف از عملکرد شرکت‌ها منجر شده و محیط اطلاعاتی را تحت تأثیر قرار دهد (کیان و فقیه، ۱۳۹۸). لذا یک کمیته حسابرسی با داشتن اعضای کمیته بیشتر، منابع فرایند نظارت و همچنین یک پایگاه اطلاعاتی گسترده‌تر را در اختیار دارد. بر این اساس، کمیته‌های حسابرسی بزرگ بیشتر احتمال دارد که مشکلات بالقوه گزارشگری مالی را شناسایی کنند، و در نتیجه کیفیت کنترل داخلی و گزارشگری مالی را بهبود می‌بخشند. این ادراک همچنین باعث می‌شود که مدیران نسبت به ارائه اطلاعات مالی ضعیف و یا دستکاری متعدد اطلاعات حسابداری، تمایلی نداشته باشند (اندریو<sup>۷</sup> و همکاران، ۲۰۱۸).

آبرناتی<sup>۸</sup> و همکاران (۲۰۱۴) مهارت و تخصص مالی کمیته حسابرسی را به عنوان ویژگی‌ای تلقی کردند که نوسان سود پیش‌بینی شده توسط مدیریت را کاهش می‌دهد. بنابراین، سهامداران نهادی نقش مهمی در محیط اطلاعات دارند. علاوه بر این، وجود سرمایه‌گذاران نهادی به عدم تقارن اطلاعات منجر می‌شوند و کیفیت تولید اطلاعات را تحت تأثیر قرار می‌دهند (الصمدی، ۲۰۱۸). از آن‌جا که شرکت‌های مشابه می‌توانند شاخص‌های بهتر برای یکدیگر باشند، انتقال اطلاعات میان آنها آسان می‌شود و کاربران به اطلاعات بیشتر در مورد عملکرد مالی شرکت با تلاش کمتری دست می‌یابند (کیم<sup>۹</sup> و همکاران، ۲۰۱۶). به عبارتی، اگر شرکت‌ها ارقام حسابداری یکسانی برای وقایع اقتصادی یکسان و ارقام حسابداری متفاوت برای وقایع اقتصادی متفاوت گزارش کنند؛ شاهد صورت‌های مالی قابل مقایسه خواهیم بود. به طور کلی، عدم قابلیت مقایسه

<sup>۱</sup> Alsmady

<sup>۲</sup> Endrawes

<sup>۳</sup> Oktorina & Wedari

<sup>۴</sup> Zalata

<sup>۵</sup> Gupta

<sup>۶</sup> Al-Shaer

<sup>۷</sup> Endrawes

<sup>۸</sup> Abernathy

<sup>۹</sup> Kim

می تواند ناشی از اصول پذیرفته شده عمومی حسابداری، نحوه به کارگیری این اصول توسط شرکت ها و ساختار معاملات باشد. شرکت ها می توانند ساختار معاملات خود را به نحوی تنظیم کنند که ویژگی هایی را نشان دهد که به روش حسابداری مورد نظر منجر گردد (خزائی و همکاران، ۱۳۹۸). قابلیت مقایسه کاهش هزینه های پردازش اطلاعات و افزایش کیفیت اطلاعات موجود به سرمایه گذاران است. چون شرکت های قابل مقایسه یک مرجع خوب برای یکدیگر هستند، انتقال اطلاعات بین آنها می تواند میزان تلاش های تحلیل گران را در فهم و تحلیل صورت های مالی خود کاهش دهد (پسندیده پارسا و صراف، ۲۰۱۸). کیم و همکاران (۲۰۱۶) استدلال می کنند که مقایسه پذیری بالاتر، محاسبات حسابداری بیشتری برای اندازه گیری اطلاعات در سطح استاندارد مخصوصا برای شرکت هایی با زمینه فعالیت مشابه فراهم می کند.

دی فرانکو<sup>۲</sup> و همکاران (۲۰۱۱) استدلال می کنند که قابلیت مقایسه امکان مقایسه معناداری بین شرکت ها را فراهم می کند تا تحلیل گران نه تنها بتوانند نتیجه گیری های دقیق تر در مورد همبستگی های اقتصادی و تفاوت های بین شرکت های قابل مقایسه داشته باشند، بلکه بهتر درک کنند که چگونه رویدادهای اقتصادی به عملکرد شرکت منجر می شود. افزون بر این، چون شرکت های قابل مقایسه یک مرجع خوب برای یکدیگر هستند، انتقال اطلاعات بین آنها می تواند میزان تلاش های تحلیل گران را در فهم و تحلیل صورت های مالی خود کاهش دهد (کیم<sup>۳</sup> و همکاران، ۲۰۱۶). قابلیت مقایسه صورت های مالی هزینه کسب و پردازش اطلاعات را کاهش می دهد و میزان کلی و کیفیت اطلاعات عمومی را افزایش می دهد. زمانی که صورت های مالی یک شرکت سهامی و شرکت های همکار آن قابل مقایسه تر است: (۱) تاثیر سود گزارش شده در قیمت سهام بیشتر است؛ (۲) ریزش پس از اعلام سود شرکت های مشابه، کوچک تر است (فانگ<sup>۴</sup> و همکاران، ۲۰۱۶). کنترل قدرت سهامداران احتمالا به تصمیمات مدیریت ارشد و تصمیم گیری های حسابداری در کنترل سهامداران در گروه های تجاری بستگی دارد و احتمالا نقش مهمی در حمایت از آن دارد. لذا هر گروه تجاری احتمالا یک سیستم حسابداری را برای کمک به مدیران ارشد در تصمیم گیری به موقع و دقیق در نظر بگیرد (شیک کیم و همکاران، ۲۰۱۹). در سیستم های حسابداری یکسان، قابلیت مقایسه بالاتر حسابداری برخاسته از همگونی بیشتر در انتخاب ها و برآوردهای حسابداری است. لذا قابلیت مقایسه بین واحدهای تجاری زمانی حاصل می شود که شرکت ها از رویه های حسابداری مشابه برای رویدادهای اقتصادی مشابه استفاده کنند (ظفری و همکاران، ۱۳۹۸). مطابق رویکرد دوگانه مربوط به دلایل کاهش نقش نظارتی کمیته حسابرسی بر عملکرد مدیران، در صورت وجود رابطه دوستانه بین اعضای کمیته حسابرسی و مدیران که شامل رویکرد "استقلال-هزینه" و رویکرد "راحت بودن و آسودگی خاطر" است، انتظار می رود روابط دوستانه مدیران و اعضای کمیته حسابرسی بتواند بر کاهش نظارتی کمیته حسابرسی در ارزیابی آنها از ریسک گزارشگری متقلبانه شرکت اثر داشته باشد. کمیته حسابرسی می تواند تصویر مطلوبی از صورتهای مالی به اعضای هیات مدیره و مدیرعامل ارائه دهد و از طرفی به عنوان بازدارنده، از تقلب های مدیریت ممانعت کند و از این طریق محرک اصلی در بهبود عملکرد شرکت ها محسوب می شود. کمیته های حسابرسی موجب افزایش قابلیت اتکای صورت های مالی برای سازمان ها خواهند شد (برزگرو همکاران، ۱۳۹۸). چن<sup>۵</sup> و همکاران (۲۰۱۸) استدلال می کنند که مقایسه پذیری سیستم حسابداری به تصمیم گیری بهتر منجر می شود؛ زیرا اطلاعات مفیدی در مورد فاکتورهای هدف برای خریدار فراهم می آورد.

<sup>۱</sup> Pasandideh Parsa & Sarraf

<sup>۲</sup> De Franco

<sup>۳</sup> Kim

<sup>۴</sup> Fang

<sup>۵</sup> Chen

همچنین عدم اطمینان مربوط به ریسک اعتباری در بازار ناکارا را کاهش می دهد. حضور اعضای کمیته منابع بیشتری برای فرآیند نظارت و پایگاه دانش گسترده تر به ارمغان می آورد. کمیته هایی با تخصص مالی و حسابداری، بیشتر به دنبال مقایسه درجه بندی بالاتری از بیانیه مالی هستند. بنابراین، در کمیته حسابرسی بزرگ تر با درجه بالایی از تخصص مالی و حسابداری در کمیته، مقیاس بالاتری از مقایسه بیانیه مالی وجود دارد. اطلاعات مالی شرکت با مقایسه با هم صنعت خود، زمانی که کمیته حسابرسی بزرگ تر است و دارای اعضای بیشتری با تخصص مالی و حسابداری است، مقایسه می شود. با استفاده از اصلاحیه های استاندارد برای شناسایی ویژگی های اقتصادی ویژگی های کمیته حسابرسی، می توان نتیجه گرفت که کمیته حسابرسی یکی از عوامل تعیین کننده در مقایسه با بیانیه مالی است. در شرایط محیطی ضعیف نظارتی که مدیران دارای اختیار و فرصت بیشتری برای تعامل با حسابداری خلاق هستند، ورودی های نسبتاً بیشتری از طرف کمیته حسابرسی برای اجرای نقش نظارتی خود نیاز است. این وضعیت به این ترتیب به ایجاد رابطه قوی بین ویژگی های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه مالی منجر می شود. علاوه بر این، کمیته های حسابرسی نقش مهمی را در تولید مقایسه بیانیه مالی بین المللی در حساب های غیر حسابرس چهارگانه ایفا می کنند (اندربو<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۱۸). کوهن<sup>۲</sup> و همکاران (۲۰۱۴) دریافتند که تخصص مالی و حسابداری همراه با تخصص صنعت می تواند به طور قابل ملاحظه ای قابلیت اطمینان یک کمیته حسابرسی در نظارت بر فرایند گزارش مالی را افزایش دهد؛ زیرا تخصص صنعت می تواند به کمیته حسابرسی کمک کند که برآوردهای خاص صنعت را درک و ارزیابی کند. با توجه به تخصص مالی و حسابداری، تخصص مالی کمیته حسابرسی مستقیماً پیاده سازی و تفسیر استانداردهای حسابداری را به عهده دارد؛ زیرا صلاحیت بالاتر یک کمیته حسابرسی زمانی است که بیشتر اعضای کمیته حسابرسی دارای تخصص مالی هستند. بنابراین، کمیته های حسابرسی با تخصص مالی و حسابداری با کیفیت گزارش دهی مالی بالاتری مطابقت دارند. تخصص مالی کمیته های حسابرسی به عنوان یکی از مکانیسم های کمیته حسابرسی نقش مهمی در کاهش هزینه های نمایندگی با نظارت بر سیاست های حسابرسی مالی ایفا می کند. علاوه بر این، دی فرانکو<sup>۳</sup> و همکاران (۲۰۱۱) نشان می دهد کمیته های حسابرسی با تخصص مالی بالاتر، بیشتر احتمال دارد که مقیاس بالاتری از مقایسه پذیری صورت های مالی را دنبال کنند، در نتیجه کیفیت اطلاعات مالی بالاتری را به همراه می آورد و هزینه های نمایندگی و اطلاعات را برای سهامداران کاهش می دهد (اندربو<sup>۴</sup> و همکاران، ۲۰۱۸). بنابراین بررسی ارتباط بین ویژگی های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه با توجه به نظارت بر نقش کمیته های حسابرسی در گزارش های مالی اهمیت پیدا می کند. در شرایط خاص، کمیته های حسابرسی علاقه خاصی به اطلاعات مالی قابل مقایسه دارند؛ به ویژه هنگامی که این اطلاعات پایه ای برای بررسی تحلیلی و ارزیابی عملکرد فراهم می کند. کمیته های حسابرسی ممکن است سوالاتی را برای مدیران، زمانی که اطلاعات مالی قابل مقایسه نیست و تفاوت های مادی بین اقلام حسابداری بین دوره های حسابداری بین شرکت های در همان صنعت رخ می دهد، ایجاد کند.

## پیشینه پژوهش

یحیی<sup>۵</sup> و همکاران (۲۰۲۰) در بررسی تأثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر افشا نشان می دهد که استقلال با سطح افشا، رابطه معناداری منفی دارد. یافته های این تحقیق نظریه نمایندگی را تأیید می کند؛ زیرا معتقد است که مکانیسم های نظارت قوی بر حاکمیت داخلی باعث

<sup>۱</sup> Endrawes

<sup>۲</sup> Cohen

<sup>۳</sup> De Franco

<sup>۴</sup> Endrawes

<sup>۵</sup> Yahya

بهبود کیفیت گزارشگری مالی می شوند. جلسات کمیته ارتباط مثبت و معناداری با سطح افشا دارد. شیک کیم<sup>۱</sup> و همکاران (۲۰۱۹) در بررسی رابطه سبک های مدیریت و قابلیت مقایسه صورت های مالی به این نتیجه رسیدند که جفت شرکت های مشابه صنعت سود قابل مقایسه ای نسبت به جفت شرکت های مختلف در گروه های تجاری مختلف دارند. لذا سبک مدیریت در هر گروه تجاری به بهبود مقایسه سود حسابداری در بین شرکت های عضو صنایع مختلف کمک می کند. منصور<sup>۲</sup> و همکاران (۲۰۱۸) تاثیر تخصص و جنسیت اعضای کمیته حسابرسی بر مدیریت سود را بررسی کردند. نتایج نشان داد تخصص اعضای کمیته حسابرسی و نوع آن به کاهش مدیریت سود منجر می شود. به علاوه تخصص مالی زنان نسبت به مردان در کاهش مدیریت سود اثربخشی بیشتری دارد. سانگ<sup>۳</sup> و همکاران (۲۰۱۸) در بررسی رابطه تخصص اعضای کمیته حسابرسی با کیفیت سود طبق روش فراتحلیل به این نتیجه رسیدند تخصص کمیته حسابرسی با کیفیت سود رابطه مثبتی دارد. پورتیا<sup>۴</sup> و همکاران (۲۰۱۸) به بررسی رابطه استقلال کمیته حسابرسی و محتوای اطلاعاتی اعلامیه های سود پرداختند. نتایج نشان داد عکس العمل بازار هنگامی که کمیته حسابرسی مستقل تر است به شکل معناداری بیشتر است. علاوه بر این استقلال اعضای کمیته حسابرسی برای کشورهای که دارای ساختار قانون گذاری و نهادهای ضعیف تری هستند، تاثیر بیشتری دارد. وان ماسلیزا<sup>۵</sup> و همکاران (۲۰۱۸) به بررسی رابطه ویژگی های کمیته حسابرسی و تجدید ارائه صورت های مالی پرداختند. نتایج نشان داد ویژگی های کمیته حسابرسی مانند استقلال، اندازه، تخصص و فعالیت آن با تبیین احتمال تسویه حساب های مالی مهم رابطه دارد. اندریو<sup>۶</sup> و همکاران (۲۰۱۸) به بررسی رابطه ویژگی های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی پرداختند. نتایج نشان داد وقتی کمیته های حسابرسی بزرگ تر هستند و تعداد بیشتری از اعضای آن دارای تخصص مالی و حسابداری هستند، اطلاعات مالی در بین همسالان صنعت قابل مقایسه تر است. ویژگی تخصص کمیته حسابرسی برای مأموریت های مدیرعامل به عنوان رئیس هیئت مدیره رابطه قوی تری با قابلیت مقایسه نشان داد. آیوهامی و تاشاکر<sup>۷</sup> (۲۰۱۷) در بررسی اثر ویژگی های کمیته حسابرسی بر افشای مسئولیت اجتماعی به این نتیجه رسیدند میان ویژگی های کمیته حسابرسی، مانداندازه، استقلال و تنوع جنسیتی اعضای کمیته حسابرسی و افشای مسئولیت اجتماعی شرکت ها رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. کیم و لیم<sup>۸</sup> (۲۰۱۶) در تحقیقی با عنوان قابلیت مقایسه سود حسابداری و معاملات آگاهانه به بررسی رابطه بین قابلیت مقایسه سود حسابداری و معاملات آگاهانه به عنوان یکی از شاخص های عدم تقارن اطلاعاتی پرداختند و نشان دادند بین قابلیت مقایسه حسابداری و عدم تقارن اطلاعاتی رابطه منفی وجود دارد. ژائو<sup>۹</sup> (۲۰۱۶) در بررسی ارتباط ویژگی های کمیته حسابرسی و هزینه سرمایه به این نتیجه رسیدند، اندازه کمیته حسابرسی رابطه مستقیم و تخصص مالی و تعداد جلسات کمیته حسابرسی رابطه معکوس با هزینه سرمایه دارند. بوکار<sup>۱۰</sup> و همکاران (۲۰۱۶) تاثیر ساختار مالکیت نهادی بر کیفیت سود شرکت های دخانیات در نیجریه را مورد بررسی قرار داد. یافته های مطالعه نشان داد که رابطه مثبت بین مالکیت نهادی و کیفیت سود برای شرکت های نمونه در نیجریه وجود دارد. کابارا و دایارا<sup>۱۱</sup> (۲۰۱۶) تمرکز مالکیت بر افشای اطلاعات در نیجریه را بررسی کردند. آنها استدلال می کنند که در بازاریابی نفت، تمرکز مالکیت بر افشای اطلاعات داوطلبانه تاثیر می گذارد. آدبی و اولوکرا<sup>۱۲</sup> (۲۰۱۶) نشان دادند که شرکت هایی با

---

<sup>۱</sup> Shik Kim

<sup>۲</sup> Mansour

<sup>۳</sup> Song

<sup>۴</sup> Poretia

<sup>۵</sup> Wan Masliza

<sup>۶</sup> Endrawes

<sup>۷</sup> Appuhami & Tashakor

<sup>۸</sup> Kim & Lim

<sup>۹</sup> Xiao

<sup>۱۰</sup> Bukar

<sup>۱۱</sup> Kabara & Danyaro

<sup>۱۲</sup> Adebiji & Olowookere



سرمایه گذاران نهادی بالا کیفیت افشاگری مالی بهتری در مقایسه با شرکت هایی با مالکیت سازمانی پایین ارائه می کنند. بوشلینک<sup>۱</sup> و همکاران (۲۰۱۳) نقش سهامداران خارجی را در رعایت نظارت بر گزارشگری مالی در کشورهایی کیفیت سازمانی ضعیف مورد بررسی قرار دادند. یافته های مطالعه نشان دهنده رابطه مثبت بین سهام خارجی و کیفیت گزارشگری مالی در این کشورها است. به همین ترتیب، اجرای استانداردهای بین المللی گزارشگری مالی<sup>۲</sup> به مرحله ای از فرایند گزارشگری مالی کمک کرده است.

دی فرانکو و همکاران (۲۰۱۱) نشان دادند که قابلیت مقایسه بیشتر موجب می شود هنگام تجزیه و تحلیل اطلاعات مالی شرکت ها، نیاز به اجرای تعدیلات در اطلاعات کاهش یافته و استفاده کنندگان برون سازمانی میزان بیشتری از اطلاعات را با سهولت بیشتر و هزینه کمتر به دست آورند. حاجیها و آزادزاده (۱۳۹۸) در بررسی ویژگی های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی با تاکید بر اندازه موسسه حسابرسی و حاکمیت شرکتی نشان دادند بین ویژگی های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی ارتباط منفی و معناداری وجود دارد؛ همچنین اندازه موسسه حسابرسی بر رابطه بین ویژگی های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی اثر منفی می گذارد. درنهایت، اندازه هیئت مدیره بر رابطه بین تخصص کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی اثر مثبت می گذارد و استقلال هیئت مدیره بر رابطه بین اندازه کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی اثر منفی می گذارد. جعفری و همکاران (۱۳۹۹) در بررسی پیامدهای قابلیت مقایسه صورت های مالی از دیدگاه سرمایه گذاران و اعتباردهندگان با تاکید بر نقش مالکیت نهادی نشان دادند قابلیت مقایسه جریان های نقدی عملیاتی بر بازده سالانه سهام تأثیر مثبت و معناداری دارد و این ارتباط توسط مالکیت نهادی تعدیل می شود. همچنین قابلیت مقایسه سود خالص بر نوسان پذیری بازده سهام تأثیر منفی و معناداری دارد و این ارتباط توسط مالکیت نهادی تعدیل می شود. از طرفی قابلیت مقایسه سود خالص و قابلیت مقایسه جریان های نقدی عملیاتی بر اعتبار تجاری تأثیر معناداری دارند؛ اما نقش تعدیل کننده مالکیت نهادی در این رابطه ها به لحاظ آماری تأیید نشد. برزگرو همکاران (۱۳۹۸) به بررسی اثر ویژگی های کمیته حسابرسی بر افشای مسئولیت اجتماعی شرکت ها پرداختند. یافته های پژوهش نشان داد ویژگی های کمیته حسابرسی شامل استقلال، اندازه، تخصص مالی و تنوع جنسیتی اعضای کمیته حسابرسی بر افشای مسئولیت اجتماعی شرکت ها تأثیر مثبت و معناداری دارند. سعادت مند و علوی (۱۳۹۸) در بررسی رابطه بین ویژگی های کمیته های حسابرسی و هزینه سرمایه سهام عادی به این نتیجه رسیدند بین اندازه کمیته حسابرسی و هزینه سرمایه سهام عادی رابطه منفی و معناداری وجود دارد. به عبارت دیگر، شرکت هایی که تعداد اعضای کمیته آن ها بیشتر هستند هزینه سرمایه سهام عادی کمتری دارند. این یافته ها همچنین نشان می دهد بین میزان تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و هزینه سرمایه سهام عادی رابطه معناداری وجود ندارد.

آزادی و ترکمندی (۱۳۹۷) در بررسی تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران به این نتیجه رسیدند هیچ یک از متغیرهای تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی، اندازه کمیته حسابرسی و میزان تجربه اعضای کمیته حسابرسی بر ارزش شرکت تاثیر ندارند. محمد خانی (۱۳۹۷) در بررسی تاثیر معاملات با اشخاص وابسته بر قابلیت مقایسه صورت های مالی با توجه به نقش تعدیل کنندگی مالکیت نهادی به این نتیجه رسید معاملات با اشخاص وابسته رابطه منفی و معناداری با قابلیت مقایسه صورت های مالی دارد و مالکیت نهادی به عنوان متغیر تعدیل کننده این رابطه منفی را تضعیف می کند. زینالی و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی تاثیر مکانیزم های حاکمیت شرکتی بر قابلیت مقایسه صورت های مالی با تاکید بر مراحل چرخه عمر شرکت پرداختند. نتایج تحقیق نشان داد که مکانیزم های حاکمیت شرکتی هیچ گونه تاثیری

<sup>۱</sup> Beuselinck

<sup>۲</sup> IFRS

بر قابلیت مقایسه صورت های مالی ندارند. همچنین، مکانیزم های حاکمیت شرکتی در مرحله افول تاثیر مثبت (مستقیم) و معنی داری بر قابلیت مقایسه صورتهای مالی دارند و در سایر مراحل تاثیری مشاهده نگردید. رحمانی و قشقایی (۱۳۹۶) در بررسی رابطه قابلیت مقایسه حسابداری با مدیریت سود واقعی و تعهدی به این نتیجه رسیدند بین ویژگی قابلیت مقایسه ارقام حسابداری و مدیریت سود واقعی و تعهدی، رابطه معناداری وجود ندارد.

زلقی و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی عوامل موثر بر قابلیت مقایسه صورت های مالی پرداختند. نتایج با استفاده از معیار دوم نشان داد که مدیریت سود و اندازه شرکت تاثیر معناداری بر قابلیت مقایسه صورت های مالی دارند. با استفاده از معیار سوم، نتایج نشان داد که متغیرهای اندازه موسسه حسابرسی، دوره تصدی حسابرسی، مدیریت سود و نوسانات بازده دارایی ها تاثیر معناداری بر میزان قابلیت مقایسه دارند. زارعی و قاسمی (۱۳۹۵) به بررسی اثر ویژگی های کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی پرداختند. نتایج نشان داد بین ویژگی های کمیته حسابرسی همچون استقلال، تخصص اعضا، سابقه مدیریت اعضا و تعداد اعضای کمیته حسابرسی با مدیریت سود رابطه ای وجود ندارد.

با توجه به مبانی نظری و پیشینه آن به فرضیات به صورت زیر مطرح می شود:

- بین تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی ارتباط وجود دارد؛
- بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی ارتباط وجود دارد؛
- مالکیت سهامداران نهادی بر ارتباط بین تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی تاثیر دارد؛
- مالکیت سهامداران نهادی بر ارتباط بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی تاثیر دارد؛

## روش شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات کاربردی بوده و از آن جا که به دنبال یافتن ارتباط چند متغیر می باشد از نوع همبستگی و روش شناسی آن از نوع پس رویدادی می باشد. برای اجرای آزمون فرضیه ها با توجه به فرضیه های مطرح شده و تعریف عملیاتی متغیرهای مستقل و وابسته آزمون فرضیه ها (آزمون معنادار ارتباط متغیرهای مستقل با وابسته) از آزمون های همبستگی و رگرسیون چند گانه و آزمون های مربوط به بررسی مفروضات آنها استفاده شد. اطلاعات واقعی و حسابرسی شده شرکت ها از نرم افزار ره آورد نوین و سایت کدال استخراج شده است.

## جامعه و نمونه پژوهش

جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. در این پژوهش برای این که نمونه آماری یک نماینده مناسب از جامعه آماری مورد نظر باشد، از روش حذف سیستماتیک استفاده شده است. برای این منظور، ۴ معیار زیر در نظر گرفته شده و در صورتی که شرکتی کلیه معیارها را احراز کرده باشد به عنوان نمونه تحقیق انتخاب شده و مابقی حذف می شوند.

۱. شرکت می بایست قبل از سال ۱۳۹۲ در بورس پذیرفته شده و تا پایان سال ۱۳۹۸ در بورس فعال باشد؛

۲. به دلیل ماهیت خاص فعالیت شرکت‌های هلدینگ، بیمه، لیزینگ، بانکها، موسسات مالی و سرمایه‌گذاری و تفاوت قابل ملاحظه آنها با شرکت‌های تولیدی و بازرگانی، شرکت انتخابی جز شرکت‌هاییاد شده نباشد؛

۳. سال مالی شرکت منتهی به ۲۹ اسفند باشد و طی بازه زمانی تحقیق تغییر سال مالی نداشته باشد؛

۴. اطلاعات مالی شرکت‌ها در دسترس باشد.

با توجه به شرایط ذکر شده تعداد ۱۲۱ شرکت در بازه زمانی ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۸ به عنوان نمونه آماری انتخاب شد. در مجموع تعداد ۸۴۷ مشاهده (سال - شرکت) مورد آزمون قرار گرفت.

## متغیرهای پژوهش

### متغیر مستقل: ویژگی‌های کمیته حسابرسی

#### - تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی (Fec)

برای اندازه‌گیری این متغیر، چنانچه رئیس کمیته حسابرسی از اعضای دارای مدارک حرفه‌ای از قبیل عضویت در جامعه حسابداران رسمی ایران و انجمن حسابرسان داخلی و انجمن‌های حرفه‌ای بین‌المللی باشد، عدد ۱؛ در غیر این صورت ۰ در نظر گرفته می‌شود (اندریو و همکاران، ۲۰۱۸).

#### - تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی (Fem)

برای اندازه‌گیری این متغیر، از نسبت اعضای دارای مدارک حرفه‌ای از قبیل عضویت در جامعه حسابداران رسمی ایران و انجمن حسابرسان داخلی و انجمن‌های حرفه‌ای بین‌المللی به کل اعضای کمیته حسابرسی محاسبه می‌شود (اندریو و همکاران، ۲۰۱۸).

#### متغیر وابسته: قابلیت مقایسه صورتهای مالی (AComp)

مطابق تحقیقات اندریو و همکاران (۲۰۱۸) قابلیت مقایسه در این پژوهش با استفاده از نسخه ای که توسط دی فرانکو و همکاران (۲۰۱۱)، ارائه شده است برآورد می‌گردد. علاوه بر این ساختار موجود به ایده زیر نیز به این صورت اضافه می‌شود که سیستم‌های حسابداری انعکاسی از رویدادهای تجاری به صورت‌های مالی هستند. به این ترتیب می‌توان آن را با استفاده از رابطه (۱) نشان داد:

$$\text{رابطه (۱)} \quad \text{Financial Statements}_i = f_i(\text{Economic Events}_i)$$

که در آن  $f_i(EE)$  نشان دهنده رویدادهای اقتصادی شرکت  $i$  است. دو شرکت سیستم‌های حسابداری قابل مقایسه خواهند داشت اگر انعکاس آنها مشابه باشد. معادله مذکور بیان می‌کند که صورت‌های مالی یک شرکت، تابعی از رویدادهای اقتصادی و حسابداری این رویدادها است. با توجه به این منطق، مفهوم قابلیت مقایسه صورت‌های مالی به شرح زیر قابل تعریف است: "دو شرکت دارای سیستم‌های حسابداری قابل مقایسه خواهند بود، اگر برای یک مجموعه از رویدادهای اقتصادی، آنها صورتهای مالی مشابهی را فراهم کنند".

برای اندازه گیری قابلیت مقایسه حسابداری (از این پس با عنوان ACOMP نامیده می شود) بر ارتباط بین سود و بازده تمرکز می شود و اینکه توابع حسابداری دو شرکت انعکاس رویدادهای اقتصادی مشابه در صورت های مالی را اندازه گیری می کند؛ به ویژه این مقیاس بر این ایده تأکید می کند که اگر شرکت ها قابلیت مقایسه داشته باشند، برای یک مجموعه از رویدادهای اقتصادی مشابه، شرکت J باید سودی مشابه سود شرکت I ارائه کند. برای ایجاد مقیاس سال - شرکت از قابلیت مقایسه (ACOMP<sub>i,t</sub>) با استفاده از رابطه (۲) برای دوره ۴ ساله t-۳ تا t برآورد می شود:

$$NI_{i,t} = \beta_{.i} + \beta_{\backslash i} RET_{i,t} \quad \text{رابطه (۲)}$$

که در آن NI و RET به ترتیب سود خالص و بازده سالانه هستند که سود خالص از طریق تقسیم بر جمع دارایی ها همگن سازی شده است. ضرایب پیش بینی شده معادله بالا،  $\beta_{\backslash i}$  و  $\beta_{.i}$  هستند که با هم به عنوان یک معیاری برای عملکرد حسابداری شرکت I استفاده می شوند. به همین ترتیب تابع حسابداری هر شرکت J ایجاد و  $\beta_{\backslash j}$  و  $\beta_{.j}$  برآورد می شود. سپس از معاملات اقتصادی شرکت I استفاده می شود تا سود مورد انتظار برای شرکت I با استفاده از تابع حسابداری هر دو شرکت I و J را با استفاده از رابطه (۳ و ۴) محاسبه شود:

$$E(NI)_{iit} = \hat{\beta}_{.i} + \hat{\beta}_{\backslash i} RET_{it} \quad \text{رابطه (۳)}$$

$$E(NI)_{ijt} = \hat{\beta}_{.j} + \hat{\beta}_{\backslash j} RET_{it} \quad \text{رابطه (۴)}$$

در این جا  $E(NI)_{iit}$  سود مورد انتظار شرکت I با توجه به تابع حسابداری شرکت I و  $E(NI)_{ijt}$  سود مورد انتظار شرکت I با توجه به تابع حسابداری شرکت J است. سرانجام، قابلیت مقایسه حسابداری بین شرکت I و J به صورت منفی میانگین قدر مطلق تفاوت بین سود مورد انتظار برای شرکت I تحت توابع حسابداری برآوردی شرکت I و J در طول دوره ۴ ساله t-۳ تا t با استفاده از رابطه (۵) تعریف می شود:

$$ACOMP_{ijt} = -\frac{1}{4} \sum_{t=3}^t |E(NI)_{iit} - E(NI)_{ijt}| \quad \text{رابطه (۵)}$$

که در آن مقادیر بالای ACOMP<sub>ijt</sub> قابلیت مقایسه حسابداری بیشتری را منعکس می کند. قابل ذکر است در این پژوهش، در زمان اندازه گیری متغیر ۵ صنعت متفاوت در نظر گرفته شده است که به صورت مستقل یا جداگانه مورد اندازه گیری قرار گرفت. منتهی در زمان تحلیل آماری به صورت کلی مورد تحلیل قرار خواهد گرفت (اندریو و همکاران، ۲۰۱۸).

### متغیر تعدیل گر یا تعدیل کننده: مالکیت نهادی (INS)

سهامداران نهادی به خاطر توانایی های فنی و مالی، منابع قابل ملاحظه ای را برای کنترل شرکت تخصیص می دهند و از دیدگاه های کارشناسان خبره مالی برای اداره شرکت استفاده می کنند و در نتیجه در انتخاب حسابرس و کیفیت کاری او نقش مهمی را بازی می کنند. نحوه محاسبه آن، درصد سهام نگهداری شده بوسیله سهامداران نهادی می باشد (اولاینکا<sup>۱</sup> و همکاران، ۲۰۱۷).

### متغیرهای کنترلی

<sup>۱</sup> Olayinka

۱. اندازه شرکت (Size): اندازه شرکت که از طریق لگاریتم طبیعی کل دارایی‌ها محاسبه می‌شود؛

۲. اهرم مالی (Lev): اهرم که از طریق تقسیم کل بدهی‌ها بر کل دارایی‌ها محاسبه می‌شود؛

۳. نرخ بازده دارایی‌ها (ROA): برابر با سود خالص تقسیم بر کل دارایی‌ها؛

۴. سودآوری (ROE): در پژوهش حاضر، بازده حقوق صاحبان سهام نیز به عنوان سنج سودآوری و یکی دیگر از

متغیرهای کنترلی در نظر گرفته شده که از تقسیم سود خالص بر ارزش بازار حقوق صاحبان سهام محاسبه می‌شود.

## الگوی آزمون فرضیه‌ها

رابطه ۶

$$AComp_{It} = \beta_0 + \beta_1 Fec_{It} + \beta_2 lev_{It} + \beta_3 roa_{It} + \beta_4 Roe_{It} + \beta_5 Size_{It} + \varepsilon$$

رابطه ۷

$$AComp_{It} = \beta_0 + \beta_1 Fem_{It} + \beta_2 lev_{It} + \beta_3 roa_{It} + \beta_4 Roe_{It} + \beta_5 Size_{It} + \varepsilon$$

رابطه ۸

$$AComp_{It} = \beta_0 + \beta_1 Fec_{It} + \beta_2 INS_{It} + \beta_3 fec * INS_{It} + \beta_4 lev_{It} + \beta_5 roa_{It} + \beta_6 Roe_{It} + \beta_7 Size_{It} + \varepsilon$$

رابطه ۹

$$AComp_{It} = \beta_0 + \beta_1 Fem_{It} + \beta_2 INS_{It} + \beta_3 Fem * INS_{It} + \beta_4 lev_{It} + \beta_5 roa_{It} + \beta_6 Roe_{It} + \beta_7 Size_{It} + \varepsilon$$

## یافته‌های پژوهش

### آماره‌های توصیفی

نتایج تحلیل توصیفی مربوط به متغیرهای کمی و کیفی پژوهش در جداول (۱) و (۲) ارائه شده است. مجموع مشاهدات در این پژوهش برابر با ۸۴۷ سال شرکت (۱۲۱ شرکت طی سالهای ۱۳۹۲ الی ۱۳۹۸) می‌باشد. نتایج تحلیل توصیفی نشان می‌دهد که میانگین شاخص قابلیت مقایسه ۰.۰۲۲- بوده و کمینه و بیشینه داده‌ها در سطح این متغیر به ترتیب برابر با ۰.۱۶۶- و ۰.۰۰۰+ می‌باشد. متوسط تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی شرکت‌های مورد مطالعه نیز برابر با ۰.۴۴۴ می‌باشد. این متغیر نیز نشان می‌دهد نصف شرکت‌های مورد مطالعه از ۶۱.۲۶ درصد اعضای متخصص مالی در قالب کمیته حسابرسی خود بهره‌گیری کرده‌اند. متوسط تخصص مالی رییس کمیته حسابرسی نیز برابر با ۰.۴۲۴ بوده. و متوسط تمرکز مالکیت سهامداران نهادی برای شرکت‌های مورد مطالعه برابر ۰.۷۵۶ می‌باشد. سایر مقادیر آماره‌های توصیفی در جداول (۱) و (۲) قابل مشاهده است.

جدول ۱: نتایج تحلیل توصیفی متغیرهای کمی پژوهش

متغیر	نماد	مشاهدات	میانگین	بزرگترین	کوچکترین	انحراف معیار
قابلیت مقایسه صورت های مالی	<i>AComp</i>	۸۴۷	-۰.۰۲۲	۰.۰۰۰۰	-۰.۱۶۶	۰.۰۲۵
تخصص مالی رییس کمیته حسابرسی	<i>Fec</i>	۸۴۷	۰.۴۲۴	۱	۰	۰.۳۷۷
تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی	<i>Fem</i>	۸۴۷	۰.۴۴۴	۱	۰	۰.۴۱۴
تمرکز مالکیت سهامداران نهادی	<i>INS</i>	۸۴۷	۰.۷۵۶	۰.۹۸	۰.۰۲۸	۰.۲۳۷
اندازه شرکت	<i>Size</i>	۸۴۷	۱۴.۰۷۹	۱۹.۲۴۹	۱۰.۱۶۶	۱.۴۰۳
میزان بازده دارایی	<i>ROA</i>	۸۴۷	۰.۱۱۶	۱.۲۰۹	-۰.۹۳۲	۰.۱۸۳
اهرم مالی	<i>LEV</i>	۸۴۷	۰.۶۲۶	۰.۸۰۲	۰.۰۹۰	۰.۲۷۱
سودآوری	<i>Roe</i>	۸۴۷	۰.۱۶۰	۱۰.۰۴۵	-۷۲.۶۹۵	۲.۶۵۴

جدول ۲: نتایج تحلیل فراوانی متغیرهای کیفی پژوهش

نام متغیر	مشاهدات	علامت	اندازه گیری	فراوانی	درصد
تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی	۸۴۷	<b>Fec</b>	رئیس کمیته دارای تخصص مالی (۱)	۲۹۵	۳۴.۸۳
			رئیس کمیته فاقد تخصص مالی (۰)	۵۵۲	۶۵.۱۷
تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی	۸۴۷	<b>Fem</b>	اعضای کمیته دارای تخصص مالی (۱)	۳۲۹	۳۸.۷۴
			اعضای کمیته فاقد تخصص مالی (۰)	۵۱۸	۶۱.۲۶

## نتایج آزمون فرضیه ها

برای آزمون فرضیه تحقیق از رگرسیون خطی چندگانه استفاده شده است. به منظور اطمینان از تفسیر روابط رگرسیونی، فرضیه های زیربنایی رگرسیون مورد استفاده در این تحقیق، مورد بررسی قرار گرفت. اولین شرط استفاده از رگرسیون این است که توزیع خطاها باید دارای توزیع نرمال با میانگین صفر باشد. بدین منظور از آزمون چارک- برا استفاده شده است. نتایج این آزمون بیانگر نرمال بودن توزیع داده هاست. برای بررسی عدم وجود خود همبستگی متغیرهای مستقل از آماره دوربین واتسون استفاده شده است. مقدار این آماره بین ۰ تا ۴ متغیر است. اگر همبستگی بین مانده های متوالی وجود نداشته باشد، مقدار آماره نزدیک به صفر شود، نشان دهنده همبستگی مثبت بین باقیمانده ها و اگر نزدیک به ۴ شود، نشان دهنده همبستگی منفی بین باقیمانده های متوالی است. به طور کلی اگر آماره دوربین واتسون بین ۱.۵ و ۲.۰ قرار گیرد، می توان فرض عدم همبستگی بین خطاهای الگو را پذیرفت (افلاطونی و نیکبخت، ۱۳۸۹). برای انتخاب الگوی تحلیل داده، داده ها می توانند به صورت سری زمانی، مقطعی یا ترکیبی باشند. با توجه به اینکه داده های این تحقیق از نوع ترکیبی (پنل) هستند، باید مشخص شود که از نوع تابلویی هستند یا تلفیقی؟ بدین منظور از آزمون چاو استفاده می شود. برای مشاهداتی که سطح معنا داری آزمون آنها از ۵٪ بیشتر باشد، یا به عبارتی آماره آزمون آنها از آماره جدول کمتر باشد، از روش تلفیقی استفاده می شود و برای مشاهداتی که سطح معنی داری آزمون آنها از ۵٪ کمتر است، برای تخمین الگو از روش تابلویی استفاده خواهد شد. روش تابلویی خود با استفاده از دو الگوی اثرات تصادفی و اثرات ثابت می تواند انجام گیرد. برای تعیین اینکه از کدام الگو استفاده شود، از آزمون هاسمن استفاده شده است.

مشاهداتی که احتمال آزمون آنها از ۵٪ کمتر است از الگوی اثرات ثابت و مشاهداتی که احتمال آنها از ۵٪ بیشتر است از الگوی اثرات تصادفی برای تخمین الگو استفاده می شود.

جدول ۳. نتایج آزمون F لیمر (چاو) وهاسمن

فرضیه‌ها	هاسمن		نوع داده ها	F لیمر	
	P	Chi – square		P	F
فرضیه اول	-	-	POOL	۰.۹۸۳	۰.۱۸۵
فرضیه دوم	-	-	POOL	۰.۹۹۰	۰.۱۴۲
فرضیه سوم	-	-	POOL	۰.۹۸۹	۰.۱۴۶
فرضیه چهارم	-	-	POOL	۰.۹۸۴	۰.۱۷۲

نتایج این آزمونها در جدول (۳) ارائه شده است. همانطور که مشاهده می شود با توجه به سطح معنی داری به دست آمده و همچنین با توجه به سطح معناداری قابل قبول که از ۵٪ کمتر است، نتایج حاکی از آن است که برای الگوهای مربوط به فرضیه های اول الی چهارم از روش تلفیقی با در نظر گرفتن آثار ثابت استفاده می شود.

نتایج فرضیه اول در جدول (۴) ارائه شده است. با توجه به اینکه ضریب متغیر تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی معادل (۰.۰۴۹) و آماره t معادل (۲۶۲۸) است که در سطح (۰.۰۰۸) معنادار است و از آن جا که از خطای پیش بینی شده (۵٪) کمتر است، معناداری متغیر مستقل در سطح اطمینان ۹۵٪ تایید می شود و می توان گفت بین تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد.

جدول ۴. نتایج آزمون فرضیه اول

متغیر وابسته: قابلیت مقایسه صورتهای مالی (AComp)				
متغیر	نماد	ضریب	آماره t	Prob
مقدار ثابت	C	-۰.۲۴۴	-۴.۷۹۶	۰.۰۰۰
تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی	FEC	۰.۰۴۹	۲.۶۲۸	۰.۰۰۸
اندازه شرکت	SIZE	-۰.۰۰۳	-۰.۹۷۰	۰.۳۳۱
اهرم مالی	LEV	۰.۰۸۳	۳.۷۵۹	۰.۰۰۰
نرخ بازده دارایی ها	ROA	-۰.۰۸۹	-۳.۰۳۱	۰.۰۰۲
سودآوری	ROE	-۰.۰۰۲	-۳.۰۱۶	۰.۰۰۲
آماره F		۲۹۲.۸۳۵	ضریب تعیین	۰.۷۱۶
سطح معنا داری F(Prob)			ضریب تعیین تعدیل شده	۰.۷۱۴
		۰.۰۰۰	آماره دوربین واتسون	۲.۰۳۴

نتایج فرضیه دوم در جدول (۵) ارائه شده است. با توجه به اینکه ضریب متغیر تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی معادل (۰.۰۳۵) و آماره  $t$  معادل (۱.۸۳۷) است که در سطح (۰.۰۴۶) معنادار است و از آن جا که کمتر از خطای پیش بینی شده (۵٪) است، معناداری متغیر مستقل در سطح اطمینان ۹۵٪ تایید می شود و می توان گفت بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی ارتباط مثبت و معنادار وجود دارد.

جدول ۵: نتایج آزمون فرضیه دوم

متغیر وابسته: قابلیت مقایسه صورتهای مالی (AComp)				
متغیر	نماد	ضریب	آماره $t$	Prob
مقدار ثابت	C	-۰.۱۶۳	-۱.۷۶۴	۰.۰۷۸
تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی	FEM	۰.۰۳۵	۱.۸۳۷	۰.۰۴۶
اندازه شرکت	SIZE	-۰.۰۰۶	-۰.۹۰۱	۰.۳۶۷
اهرم مالی	LEV	۰.۰۳۰	۰.۶۲۰	۰.۵۳۵
میزان بازده دارایی ها	ROA	۰.۰۳۶	۰.۸۱۸	۰.۴۱۳
سودآوری	ROE	-۰.۰۰۰	-۲.۹۲۶	۰.۰۰۳
آماره $F$		۲۹۳.۶۸۶	ضریب تعیین	۰.۷۱۷
سطح معناداری $F(Prob)$			ضریب تعیین تعدیل شده	۰.۷۱۴
		۰.۰۰۰	آماره دورین واتسون	۲.۰۳۹

نتایج فرضیه سوم در جدول (۶) ارائه شده است. با توجه به اینکه ضریب متغیر تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی و مالکیت نهادی معادل (۰.۸۳۸) و آماره  $t$  معادل (۷.۶۲۹) است که در سطح (۰.۰۰۰) معنادار است و از آن جا که کمتر از خطای پیش بینی شده (۵٪) است، معناداری متغیر مستقل در سطح اطمینان ۹۵٪ تایید می شود و می توان گفت مالکیت سهامداران نهادی بر ارتباط بین تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی تاثیر مثبت و معنادار دارد.

جدول ۶: نتایج آزمون فرضیه سوم

متغیر وابسته: قابلیت مقایسه صورتهای مالی (AComp)				
متغیر	نماد	ضریب	آماره $t$	Prob
مقدار ثابت	C	-۰.۱۵۷	-۱.۸۲۱	۰.۰۶۹
تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی	FEC	۰.۰۲۳	۰.۵۶۶	۰.۵۷۱
مالکیت سهامدار نهادی	INS	-۰.۰۰۲	-۰.۰۶۷	۰.۰۴۶
تخصص مالی رئیس * مالکیت نهادی	FEC*INS	۰.۸۳۸	۷.۶۲۹	۰.۰۰۰
اندازه شرکت	SIZE	-۰.۰۰۶	-۰.۸۸۳	۰.۳۷۷



۰.۵۶۴	۰.۵۷۶	۰.۰۲۶	LEV	اهرم مالی
۰.۴۱۷	۰.۸۱۰	۰.۰۳۶	ROA	نرخ بازده دارایی ها
۰.۱۱۸	-۱.۵۶۲	-۰.۰۰۰۶	ROE	سودآوری
۰.۷۱۶	ضریب تعیین	۲۱۹.۰۱۴	آماره $F$	
۰.۷۱۳	ضریب تعیین تعدیل شده	۰.۰۰۰	سطح معنی داری $F(Prob)$	
۲.۰۳۳	آماره دوربین واتسون			

نتایج فرضیه چهارم در جدول (۷) ارائه شده است. با توجه به اینکه ضریب متغیر تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و مالکیت نهادی معادل (۰.۱۰۵) و آماره  $t$  معادل (۲.۰۷۶) است که در سطح (۰.۰۳۸) معنادار است و از آن جا که کمتر از خطای پیش بینی شده (۵٪) است، معناداری متغیر مستقل در سطح اطمینان ۹۵٪ تایید می شود و می توان گفت مالکیت سهامداران نهادی بر ارتباط بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی تاثیر مثبت و معنادار دارد.

جدول ۷: نتایج آزمون فرضیه چهارم

متغیر وابسته: قابلیت مقایسه صورتهای مالی (AComp)				
$Prob$	آماره $t$	ضریب	نماد	متغیر
۰.۱۵۵	-۱.۴۲۳	-۰.۱۳۳	C	مقدار ثابت
۰.۳۰۱	-۱.۰۳۵	-۰.۰۴۲	FEM	تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی
۰.۰۳۴	-۲.۱۱۴	-۰.۰۳۵	INS	مالکیت سهامدار نهادی
۰.۰۳۸	۲.۰۷۶	۰.۱۰۵	FEM*INS	تخصص مالی اعضا* مالکیت نهادی
۰.۳۹۰	-۰.۸۵۹	-۰.۰۰۶	SIZE	اندازه شرکت
۰.۵۵۱	۰.۵۹۵	۰.۰۲۷	LEV	اهرم مالی
۰.۴۱۱	۰.۸۲۲	۰.۰۳۶	ROA	میزان بازده دارایی ها
۰.۰۳۹	-۲.۰۶۱	-۰.۰۰۱	ROE	سودآوری
۰.۷۱۹	ضریب تعیین	۲۲۲.۴۴۱	آماره $F$	
۰.۷۱۶	ضریب تعیین تعدیل شده	۰.۰۰۰	سطح معنا داری $F(Prob)$	
۲.۰۲۵	آماره دوربین واتسون			

## نتیجه گیری و پیشنهادها

هدف عمومی گزارشگری مالی فراهم کردن اطلاعات مالی درباره واحد گزارشگر است که برای تصمیم‌گیری‌های سرمایه‌گذاران، وام‌دهندگان و سایر اعتباردهندگان بالفعل و بالقوه درباره تامین منابع برای واحد تجاری سودمند می‌باشد. این هدف ایجاب می‌کند که اطلاعات مالی از خصوصیات کیفی برخوردار باشند. قابلیت مقایسه یک خصوصیت کیفی افزایش سودمندی اطلاعات است و موجب می‌شود استفاده‌کنندگان هنگام ارزیابی فرصت‌های جایگزین، تصمیمات سرمایه‌گذاری بهتر و کارآمدی اتخاذ کنند. با توجه به اینکه موضوع پژوهش حاضر ارتباط بین ویژگی‌های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با تاکید بر نقش مالکیت سهامداران نهادی بود؛ نتایج نشان داد تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی و تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی با قابلیت مقایسه صورت‌های مالی ارتباط مثبت و معنی دار دارد. همچنین مالکیت سهامداران نهادی بر ارتباط بین تخصص مالی اعضای کمیته حسابرسی و تخصص مالی رئیس کمیته حسابرسی با قابلیت مقایسه صورت‌های مالی تاثیر مثبت و معنا دار دارد. که نتایج تحقیق حاضر با نتایج تحقیقات اندریو و همکاران (۲۰۱۸)، اولابینکا و همکاران (۲۰۱۷)، منصور<sup>۱</sup> و همکاران (۲۰۱۸)، وان ماسلیزا و همکاران (۲۰۱۸)، بوشلینک و همکاران (۲۰۱۳)، آزادی و ترکمندی (۱۳۹۷)، زینالی و همکاران (۱۳۹۶) و زارعی و قاسمی (۱۳۹۵) همخوانی دارد. از دیدگاه نظری، با جدا شدن مالکیت و مدیریت، مدیران به عنوان نماینده مالکان (سهامداران)، شرکت را اداره می‌کنند. با شکل‌گیری رابطه نمایندگی، تضاد منافع بین مدیران و سهامداران ایجاد می‌گردد؛ بدان معنا که ممکن است مدیران دست به رفتارهای فرصت‌طلبانه زده، تصمیماتی اتخاذ کنند که در جهت منافع آنها و عکس منافع سهامداران باشد. به همین دلیل یکی از وظایف مدیران پاسخگویی به سهامداران می‌باشد. براساس شواهد تجربی کارآترین شکل پاسخگویی، گزارشگری مالی می‌باشد. با رسوایی‌های اخیر و ورشکستگی شرکت‌های بزرگ، نظیر انرون، ورلدکام و غیره اعتبار اعداد و ارقام حسابداری که مهم‌ترین بخش گزارشگری مالی را تشکیل می‌دهند، به شدت زیر سوال رفته به طوری که سرمایه‌گذاران، اعتمادی به صورت‌های مالی تهیه شده توسط مدیریت ندارند. با توجه به این امر، توجه به نظام راهبری شرکت‌ها و کیفیت گزارش‌های حسابداری به طور افزون افزایش پیدا کرده است. نظام راهبری شامل معیارها و مکانیزم‌هایی می‌باشد که می‌تواند از قدرت مدیران در پیگیری منافع شخصی بکاهد. یکی از سازوکارهای راهبری شرکتی که دارای اهمیت فزاینده‌ای است، ظهور سرمایه‌گذاران نهادی به عنوان مالکان سرمایه می‌باشد. از آن جا که مالکان نهادی بزرگ‌ترین گروه از سهامداران را تشکیل می‌دهند، نقش آنها در نظارت بر رویه‌های اتخاذ شده از سوی مدیران از اهمیت بالایی برخوردار است و انتظار می‌رود حضور این مالکان در ترکیب سهامداران بر رویه‌های شرکت مؤثر باشد. به عبارتی مالکان نهادی انگیزه‌های زیادی برای نظارت بر گزارشگری مالی دارند. صورت‌های مالی و به خصوص صورت سود و زیان، منبع مهمی از اطلاعات در مورد شرکت است. حضور سرمایه‌گذاران نهادی با واکنش بازار نسبت به انتشار سود رابطه مثبت دارد. سرمایه‌گذاران نهادی مشابه با یکدیگر نبوده و انگیزه‌های یکسانی برای نظارت بر رویه‌های اتخاذ شده از سوی شرکت‌ها ندارند (سرلک و کلوانی، ۱۳۹۴). کیفیت پایین گزارشگری مالی اغلب در شرکت‌هایی رخ می‌دهد که مکانیزم‌های باکیفیتی برای حمایت از منافع سرمایه‌گذاران و کنترل رفتار فرصت‌طلبانه مدیران وجود ندارد، از جمله این مکانیزم‌ها، ارتقای کیفیت حسابرسی و حسابرس مستقل می‌باشد و از سوی دیگر، موج اخیر رسوایی‌های شرکت‌های سهامی بزرگ دنیا موجب گردیده که شرکت‌ها توجه و اهمیت زیادی به لزوم بهبود ساز و کارهای حاکمیت شرکتی و افزایش شفافیت در اطلاعات حسابداری داشته باشند. ارائه به موقع اطلاعات صورت‌های مالی، اغلب بر پایه فرضیه علامت دهی<sup>۲</sup> مورد بررسی قرار گرفته است. براساس این فرضیه، مدیریت اطلاعات مختلفی درباره عملکرد شرکت را برای بازار سرمایه افشاء می‌کند که این اطلاعات می‌تواند به عنوان علامت مورد استفاده سرمایه‌گذاران قرار گیرد. یکی از این اطلاعات، بندهای گزارش شده توسط حسابرس شرکت می‌باشد (چن و همکاران<sup>۳</sup>، ۲۰۱۵). بنابراین، وجود کمیته ای مستقل در شرکت همانند کمیته حسابرسی، به

<sup>۱</sup> Mansour

<sup>۲</sup> Signaling Hypothesis

<sup>۳</sup> Chen & Et al

عنوان یکی از ارکان نظام حاکمیت شرکتی، برای کنترل مداوم چنین فعالیت هایی ضروری است (بنسال و شارما، ۲۰۱۶: ۱۰۳). صورت های مالی قابل مقایسه ارزیابی عملکرد شرکت و نظارت بر مدیران توسط سرمایه گذاران را آسان می کند و باعث می شود توانایی مدیران در پنهان کردن نتایج ناشی از وجوه نقد مزاد خود شود (حبیب و همکاران، ۲۰۱۷). از آن جا که گزارش های مالی با قابلیت مقایسه بیشتر موجب می شود هنگام مقایسه و تجزیه و تحلیل صورتهای مالی شرکتها، نیاز به تعدیلات در اطلاعات و قضاوت کاهش یافته و استفاده کنندگان برون سازمانی میزان بیشتری از اطلاعات را با سهولت بیشتر و هزینه کمتر به دست آورند؛ می توان بیان کرد قابلیت مقایسه صورت های مالی، اصطکاک ناشی از عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش می دهد و دستیابی به منابع مالی خارجی با هزینه های کمتر فراهم می آورد (پیترسون<sup>۲</sup> و همکاران، ۲۰۱۵). ساهن<sup>۳</sup> (۲۰۱۶) نشان داد که اطلاعات حسابداری قابل مقایسه، هزینه جمع آوری و پردازش اطلاعات را برای سرمایه گذاران و نهادهای قانونی کاهش داده و آنان را قادر می سازد با مقایسه اطلاعات مالی شرکتهای مورد نظر با سایر شرکتهای مشابه، دستکاری ارقام حسابداری شرکت توسط مدیران را بهتر شناسایی کنند. وجود اطلاعات مالی شفاف و قابل اتکا که محصول یک سیستم گزارشگری جامع و مناسب می باشد، از ارکان ارزیابی وضعیت و عملکرد یک شرکت و تصمیم گیری در مورد سرمایه گذاری در شرکت به حساب می آید. در هر رویداد اقتصادی، سرمایه گذاران برای تصمیم گیری نیازمند اطلاعات قابل اتکا هستند. از دیدگاه سرمایه گذاران، اطلاعاتی قابل اتکا هستند که یک سازمان مستقل بر فرایند گزارشگری، بر آنها نظارت کند.

این مهم موجب می شود اطلاعات قابل اتکاتر و گزارش های با کیفیت تر در اختیار مدیریت شرکت قرار گرفته و مدیر نیز بر اساس این اطلاعات تحلیل های بهتری ارائه و پیش بینی های دقیق تری را در اختیار استفاده کنندگان قرار دهد. با وجود اینکه کمیته حسابرسی قابل اتکاترین حفاظت ها را از منافع عمومی ارائه می کند؛ اما بررسی ها در زمینه کمیته حسابرسی هم تنوع بسیار زیادی را در تخصص و مهارت اعضای کمیته و هم فقدان تجربه و تخصص مالی کافی بسیاری از اعضای کمیته ها را در زمینه امور مالی نشان می دهند. بنابراین، کمیته حسابرسی در جهت افزایش منافع سهامداران و سرمایه گذاران شرکت به عنوان ساز و کار کنترلی با هدف کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بین سهامداران و سایر ذینفعان تشکیل می شود. از طرفی، با ایجاد کمیته حسابرسی دقت و کیفیت اطلاعات مالی و حسابداری بهبود یافته و با تهیه و تایید اطلاعات مالی شفاف، مسئولیت و پاسخگویی مدیریت شرکت جهت افشای کافی و مناسب و بهبود کیفیت گزارشگری مالی بیشتر تحت کنترل قرار می گیرد. گرچه ممکن است انتظار بر این باشد که کمیته حسابرسی بهتر، به بهبود فرایند گزارشگری مالی منجر می شود؛ اما ادبیات موجود اتفاق نظر در مورد اینکه کیفیت گزارشگری باید شامل چه مواردی باشد، وجود ندارد. این مطالعه نشان داد کمیته های حسابرسی با تخصص مالی و حسابداری بیشتر، توانایی نظارت بهتری در گزارشگری مالی دارند و از این رو به درجه بالاتری از قابلیت مقایسه منجر می شود. در مورد شرایط حاکمیت ضعیف که در آن مدیران اختیار بیشتری دارند و فرصت های بیشتری برای شرکت در حسابداری خلاقانه دارند، نظارت بیشتری از طرف کمیته حسابرسی لازم است تا نقش نظارت خود را انجام دهد و تکمیل کند. در صورتی که گزارشگری مالی شرکت ها از نظر ارتباط سود به طور متوسط بدتر از گزارش صنعت باشد، لذا قابلیت مقایسه شرکت های مزبور ضعیف در نظر گرفته می شود. این نتایج پیامدهای مهمی را برای تنظیم کننده های استانداردها ارائه می دهد تا نقش کمیته های حسابرسی را در شکل دادن به خصوصیات کیفی مختلف اطلاعات مالی در نظر بگیرند.

---

<sup>۱</sup> Bansal & Sharma

<sup>۲</sup> Peterson

<sup>۳</sup> Sohn

## منابع

- افلاطونی، عباس؛ نیکبخت، لیلی. (۱۳۸۹). کاربرد اقتصاد سنجی در تحقیقات حسابداری، مدیریت مالی و علوم اقتصادی، تهران، انتشارات ترمه، چاپ اول.
- آزادی، مهدی؛ ترکمندی، شاهین. (۱۳۹۷). بررسی تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر ارزش شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، دومین همایش بین المللی مدیریت، حسابداری و اقتصاد در توسعه پایدار، مشهد، موسسه تعاونی دانش بنیان کمراوش.
- برزگر، قدرت اله؛ حسن نتایج کردی، محسن؛ ملکی، دنیا. (۱۳۹۸). بررسی اثر ویژگی های کمیته حسابرسی بر افشای مسئولیت پذیری اجتماعی شرکتهای، بررسی های حسابداری و حسابرسی، ۲۶(۱)، ۳۸-۱۹.
- جعفری، علی آبادی؛ گرگانلی، جمادوردی؛ اشرفی، مجید؛ نادریان، آرش. (۱۳۹۹). پیامدهای قابلیت مقایسه صورت های مالی از دیدگاه سرمایه گذاران و اعتبار دهندگان با تاکید بر نقش مالکیت نهادی، پیشرفت های حسابداری، دوره ۱۲، شماره ۱، صص ۹۵-۱۲۸.
- حاجیه، زهره؛ آزادزاده؛ عادل. (۱۳۹۸). ویژگی های کمیته حسابرسی و قابلیت مقایسه صورت های مالی با تاکید بر اندازه موسسه حسابرسی و حاکمیت شرکتی، دانش حسابداری مالی، دوره ۶، شماره ۳، صص ۹۵-۱۱۷.
- خزائی، مهدی؛ زلفی، حسن؛ افلاطونی، عباس. (۱۳۹۸). تاثیر توانایی مدیریت بر میزان قابلیت مقایسه صورتهای مالی، دانش حسابداری، ۱۰(۲)، ۴۲-۲۱.
- رحمانی، علی؛ قشقایی، فاطمه. (۱۳۹۶). رابطه قابلیت مقایسه حسابداری با مدیریت سود واقعی و تعهدی، بررسی های حسابداری و حسابرسی، ۲۴(۴)، ۵۵۰-۵۲۷.
- زارعی، علیرضا و قاسمی، معصومه. (۱۳۹۵). بررسی اثر ویژگی های کمیته حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی، بررسی های حسابداری، ۳(۱۲)، ۶۴-۴۳.
- زلفی، حسن؛ افلاطونی، عباس؛ خزائی، مهدی. (۱۳۹۶). بررسی عوامل موثر بر قابلیت مقایسه صورت های مالی، حسابداری مالی، ۹(۳۵)، ۲۵-۱.
- زینالی، مهدی؛ خداداده ی شاملو، ناصر؛ کوشان، احد. (۱۳۹۶). بررسی تاثیر مکانیزم های حاکمیت شرکتی بر قابلیت مقایسه صورتهای مالی با تاکید بر مراحل چرخه عمر شرکت، اولین کنفرانس ملی نقش حسابداری، اقتصاد و مدیریت، تبریز، موسسه آموزش عالی علم و فن آوری شمس.
- سرلک، نرگس و کلوانی، داود. (۱۳۹۴). رابطه بین انواع مالکیت نهادی و محافظه کاری در شرکتهای پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، پژوهش های تجربی حسابداری، ۴(۳)، ۱۶۴-۱۴۹.
- سعادت مند، روشنک و علوی، سید مصطفی. (۱۳۹۸). بررسی رابطه ویژگی های کمیته حسابرسی و هزینه سرمایه سهام عادی، پژوهش های تجربی حسابداری، ۸(۳۱)، ۲۵۲-۲۳۳.
- شیروانی، حامد؛ سروش یار، افسانه. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر تمرکز مالکیت در شرکت های خانوادگی و غیرخانوادگی بر عملکرد شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، راهبرد مدیریت مالی، ۷(۱)، ۱۸۴-۱۶۵.
- ظفری، سبحان؛ فروغی، داریوش؛ کیانی، غلامحسین. (۱۳۹۸). تاثیر قابلیت مقایسه و ثبات رویه حسابداری بر عدم تقارن اطلاعاتی؛ رویکرد متن کاوی، حسابداری مدیریت، ۱۲(۴۱)، ۱۳۳-۱۵۰.
- فخاری، حسین؛ محمدی، جواد؛ حسن نتاج کردی، محسن. (۱۳۹۴). بررسی اثر ویژگی های کمیته حسابرسی بر مدیریت سود از طریق اقالام واقعی، مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۲(۴۶)، ۱۴۶-۱۲۳.

کیان؛ علیرضا؛ فقیه، محسن. (۱۳۹۸). تاثیر ویژگی های کمیته حسابرسی بر ریسک شرکت، دانش حسابداری، ۹(۳)، ۱۷۷-۲۰۸.  
محمدخانی، رضا. (۱۳۹۷). تاثیر معاملات با اشخاص وابسته بر قابلیت مقایسه صورت های مالی با توجه به نقش تعدیل کنندگی مالکیت نهادی، دومین کنفرانس بین المللی تحولات نوین در مدیریت، اقتصاد و حسابداری، تهران، موسسه آموزش عالی علامه خویی (ره) - شرکت بین المللی کوش،

مرادی رامز، زهرا؛ سهرابی، شهلا. (۱۳۹۷). بررسی رابطه سهامداران نهادی به عنوان مالک و مدیر بردرماندگی مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، فصلنامه اقتصاد مالی، ۱۲(۴۴)، ۱۰۲-۸۷.

مهرورز، فاطمه؛ مرفوع، محمد. (۱۳۹۵). رابطه بین قابلیت مقایسه صورتهای مالی با آگاهی بخشی قیمت سهام در خصوص سودهای آتی، مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۱۲(۴۹)، ۱۱۰-۸۳.

## References

Abernathy, J.L., Beyer, B., Masli, A., Stefaniak, C. (2014). The association between characteristics of audit committee accounting experts, audit committee chairs, and financial reporting timeliness. *Advances in Accounting*, 30(2), 283-297.

Adebiyi N, Olowookere J (2016) Ownership structure and the quality of financial reporting :Evidence from Nigerian deposit money banks. *International Journal of Economics, Commerce and Management* 4: 541-553.

Ahmad .I.Karajeh. Mohd .Y. B. (2017), Impact of Audit Committee on the Association Between Financial Reporting Quality and Shareholder Value, *International Journal of Economics and Financial Issues*, 2017, 7(3), 14-19

Ali C, Trabelsi S, Summa M (2014) Disclosure quality and ownership structure: Evidence from the French Stock Market. *Review of Accounting* 1: 11-23.

Al-Shaer. , H aly. , S. and Steven, T. (2017). Audit committees and financial reporting quality: evidence from UK environmental accounting disclosures, *Journal of Applied Accounting Research*, 18, 2-21. Beasley, M. S.

Alsmady, A. A. (2018). Ownership Structure and its Endogeneity Effect on the Quality of Financial Reporting. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(3), 509-526.

Appuhami, R., & Tashakor, S. (2017). The impact of audit committee characteristics on CSR disclosure: An analysis of Australian firms. *Australian Accounting Review*, 27(4), 400-420.

Bansal. N, A, K.Sharma. (2016). Audit committee, corporate governance and firm performance. *International Journal of Economics and Finance*; Vol .No. 3.

Beuselinck C, Blanco B, Garcia-Lara J (2013) The role of foreign shareholders in disciplining financial reporting. Working paper series, IESEG School of Management, France.

Bhardwaj, M. N, & Rao. (2015). Role of audit committee in corporate governance. *International Journal of Management and Social Science Research Review*, 1 (10): 61-67.

Bryan, D., M. C. Liu, S. L. Tiras, and Z. Zhuang, 2013, *Optimal versus suboptimal choices of accounting expertise on audit committees and earnings quality*, *Review of Accounting Studies* 18(4), 1123–1158.

Bukar A, Garba J, Mustapha N, Karaye Y (2016) *The impact of institutional ownership structure on earnings quality of listed food/beverages and tobacco firms in Nigeria*. *Journal of Arts, Science and Commerce* 4: 1-11.

Chen, C., D. W. Collins, T. D. Kravet, and R. Mergenthaler, Jr. (2010). *Financial Statement Comparability and the Efficiency of Acquisition Decisions*. Working paper, The University of Iowa and University of Connecticut.

Choi, Y.K. Han, S.H., Lee, H. (2014). *Audit committees, corporate governance, and shareholder wealth: Evidence from Korea*. *Journal of Accounting Public Policy*, 33, 470-489.

De Franco, G., Kothari, S. P., Verdi, R. S., (2011). *The benefits of financial statement comparability*. *Journal of Accounting Research* 49(4), 895-931..

De Vlaminck, N., Sarens, G. (2015). *The relationship between audit committee characteristics and financial statement quality: Evidence from Belgium*. *Journal of Management & Governance*, 19(1), 145-166.

Endrawes, M, Fengb, Zh, Lua, M, Shan,Y.(2018), *Audit committee characteristics and financial statement comparability*, *Accounting & Finance*,4(19),1346–1392.

Fang, X, Li, Y, Xin,B, Zhang, W.(2016), *Financial Statement Comparability and Debt Contracting: Evidence from the Syndicated Loan Market*, *Accounting horizons*, Vol. 30, No. 2. pp. 277–303.

Financial Accounting Standards Board (FASB). (1980). *Statement of Financial Accounting Concepts No. 2: Qualitative Characteristics of Accounting Information*. Norwalk, CT: FASB.

Grougiou, V., Leventis, S., Dedoulis, E. and Owusu\$Ansah, S. (2014), “*Corporate social responsibility and earnings management in U.S. banks*”, *Accounting Forum*, Vol. 14, pp. 1510.

Gugong B, Arugu L, Dandago K (2014) *The impact of ownership structure on the financial performance of listed insurance firms in Nigeria*. *International Journal of Accounting, Finance and Management* 4: 409-416.

Guptaa, K, Krishnamurtia, C, Tourani, A (2018). *Financial development, corporate governance and cost of equity capital*, *Journal of Contemporary Accounting & Economics: 14* (1), 65–82.

Habib, A. Hasan, M. M. & Alhadi, A. K. (2017). *Financial Statement Comparability and Corporate Cash Holdings*. *Journal of Contemporary Accounting & Economics* 13 (2017) 303–321.

Hashim (2008) *Corporate governance ownership structure and earnings quality*. University of Malaysia.

IASB,( 2010), *Conceptual Framework for Financial Reporting 2010* (International Accounting Standards Board, London).

Kabara, A. S., & Danyaro, K. U. (2016). *Impact of Ownership Concentration on Accounting Voluntary Disclosure Reporting: Evidence from Listed Firms in The Down-Stream Sector of the Nigerian Petroleum Industry*, *International Journal of Management and Applied Science*, 2(11), 11-14 .

Kim, J. B., L. Li, L. Y. Lu, and Y. Yu. (2016). *Financial statement comparability and expected crash risk*. *Journal of Accounting and Economics* 61 (2): 294-312.

Kim, S. and S.C.Lim. (2016). *Earning Comparability and Informed Trading*. *Finance Research Letter*

Li Huang, C., Chen, W., Lu, K. (2016). *Can the audit committee provide better oversight of listed companies? An efficiency of cash holdings perspective*. *Asian Journal of Finance & Accounting*, 8(1), 100-126.

Mansour, Alaa. , Zalataa, b, Venancio, T. (2018). *Audit committee financial expertise, gender, and earnings management: Does gender of the financial expert matter?*, *International Review of Financial Analysis*: 55, 170–183.

Nakhodchari, F. S., & Garkaz, M. (2014). *Correlation Between Ownership Concentration, Voluntary Disclosure, and Information Asymmetry in Companies Listed in the Stock Exchange, Kuwait Chapter of Arabian Journal of Business and Management Review*, 4(1), 423-432 .

Nassar LM, Uwuigbe OR, Uwuigbe U, Abuwa JT (2014) *IFRS Adoption and Its Integration into Accounting Education Curriculum in Nigerian Universities*. *Research Journal of Finance and Accounting* 5: 76-82.

Oktorina. M., Wedari, L.K. (2015). *An empirical investigation on ownership characteristics, activities of the audit committee, and audit fees in companies listed Indonesia stock exchange*. *Applied Finance and Accounting*, 1(1), 20-29.

Olayinka, AE, Adedayo. E, Olubukola. RU, Ebeguki, EI, Jimoh, J. (2017), *the impact of ownership structure on financial disclosure quality of 75 firms listed on the Nigerian Stock Exchange*, *Journal of Internet Banking and Commerce*, June 2017, vol. 22, no. S8.

Pasandideh Parsa, B, Sarraf, F. (2018), *Financial Statement Comparability and the Expected Crash Risk of Stock Price*, *Advances in mathematical finance & applications*, 3 (3), , 77-93.

Peterson, K. Schmardebeck, R. Wilks, T.J. 2015. *The Earnings Quality and Information Processing Effects of Accounting Consistency*. *The Accounting Review*. 90, 2483–2514.

Poretia, C. , Schatt, A, and Bruynseels, A. (2018). *Audit committees' independence and the information content of earnings announcements in Western Europe*, *Journal of Accounting Literature*: 40 , 29–53.

Qaiser ,R Yasser, A, Al Mamun ,M H , (2017), " *The impact of ownership structure on financial reporting quality in the east* ", *International Journal of Organizational Analysis*, Vol. 25 Iss 2 pp.





